

Інтеграція друкованих і електронних бібліографічних ресурсів у формуванні репертуару періодики

7 листопада 2018 р. в рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» проходив семінар «Інтеграція друкованих і електронних бібліографічних ресурсів у формуванні репертуару періодики». У його роботі взяли участь провідні фахівці Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Книжкової палати України імені Івана Федорова, представники компанії «Архівні інформаційні системи», Національної бібліотеки України для дітей, Наукової технічної бібліотеки Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського», бібліотеки Київського національного економічного університету, Українського інституту інтелектуальної власності (Укрпатент), Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Обговорювалося широке коло питань, пов'язаних з подальшим розвитком пресознавчих досліджень, координацією зусиль бібліотекарів України щодо створення репертуару вітчизняної періодики, можливостей розроблення міжбібліотечного проекту з оцифрування періодики і представлення її онлайн тощо. Під час семінарського засідання його учасники ділилися досвідом, активно дискутували довкола проблемних питань, висловлювали думки щодо напрямів подальшого поглиблення співпраці.

З вітальним словом до учасників зібрання звернувся його співкерівники – провід. науковий співробітник Інституту історії України НАН України, д-р історичних наук **Г. Я. Рудий** і завідувачка відділу пресознавства НБУВ, канд. історичних наук **О. А. Вакульчук**.

Виступаючи з доповіддю «Перспективи комплексного розвитку друкованих і електронних бібліографічних ресурсів періодики» О. А. Вакульчук зазначила, що протягом двох років свого існування відділ пресознавства як науково-дослідний підрозділ НБУВ плідно працював над створенням науково-інформаційних ресурсів газетної періодики у рамках науково-дослідної теми «Концептуальні та методичні засади у формуванні національної книжкової колекції «Україніка», готуючи упродовж 2016–2018 рр. розділ «Створення науково-інформаційних ресурсів на фонди газетної періодики XIX–XXI ст.: електронний каталог газет України з фондів НБУВ, друковані ретроспективні бібліографічні покажчики газет України з фондів НБУВ». За цей період співробітниками відділу підготовлено і опубліковано низку статей за тематикою дослідження, а також упорядковано кілька наукових каталогів; до кінця року планується завершити формування електронного каталогу газет України 1816–2016 рр.

Доповідачка наголосила, що наукові каталоги відділу готуються на основі спеціалізованих електронних баз даних; після їх публікації БД поповнюють електронний каталог газет, який охоплює період з 1816-го по 2016 р. і представляє весь спектр газетної періодики України за 200 років. Таким чином, і друковані, і електронні бібліо-

графічні ресурси, створювані у відділі, є важливим складником газетної періодики. На завершення О. А. Вакульчук зупинилася на планах відділу на найближчі роки, окреслила основні пріоритетні напрями, за якими працюватиме очолюваний нею колектив.

Заступник генерального директора з наукової роботи, директор НДІ пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, д-р наук із соціальних комунікацій **Л. В. Сніцарчук** у своєму виступі «Репертуар української преси XIX–XX ст.: теоретичні проблеми та практичні напрацювання» відзначила, що за 25 років існування НДІ пресознавства (з 1993 р. – науково-дослідний центр періодики, з 2010-го НДІ пресознавства) його фахівці зробили вагомий внесок у справу створення бібліографічного репертуару періодики. Вона доповіла про основні досягнення і перспективи розвитку Інституту, а також про напрацювання відомих учених, завдяки яким на даний час сформовано львівську школу українського пресознавства. Нині фахівцями ІІ створюється БД іншомовної преси, що виходила у Західній Україні у XIX–XX ст. та БД «Українська журналістика в іменах», готується до друку ціла низка наукових видань.

Жваво обговорювалася присутніми доповідь зав. кафедри історії журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, д-ра філологічних наук, професора **Н. М. Сидоренко**. Представниця київської школи пресознавства, відома в Україні та за її межами дослідниця проблем періодики присвятила свій виступ іншомовним періодичним виданням, складності їх пошуку у вітчизняних бібліотеках та за кордоном. Доповідачка наголосила, що ці складнощі великою мірою пов'язані з проблемами збереження періодики, здебільшого, газет, адже протягом останніх 20 років у багатьох бібліотеках ті видання, що не є затребуваними, утилізуються, і інформація, яку вони містять, назавжди зникає. У цьому контексті, на переконання професорки, особливого значення набуває оцифрування газетних фондів і забезпечення доступу до цих ресурсів усіх категорій користувачів.

Підвищений інтерес у аудиторії викликала презентація проекту «Libraria» як цифрового архіву української історичної періодики, з якою виступив директор компанії «Архівні інформаційні системи», канд. історичних наук **К. А. Віслобоков**. Він розповів про сучасні технології сканування, обробки та подальшого зберігання газет, підготовки оцифрованих матеріалів до онлайн публікації. Зокрема йшлося про міжнародний проект з оцифрування періодики ЗУНР, котра зберігається у Римі. В Україні компанія нині співпрацює з архівними установами і Книжковою палатою. Доповідач наголосив, що технічні можливості компанії дають змогу оцифрувати набагато більшу кількість газет. На заваді – відсутність співпраці з бібліотеками, відтак – неможливість доступу до колекцій. К. А. Віслобоков порушив питання формування міжбібліотечного каталогу оцифрованої періодики з метою усунення паралелізму при створенні цифрових колекцій газет різними установами,

де зберігається періодика, наголосив на необхідності системної скоординованої співпраці з усіма заінтересованими сторонами.

Завідувач відділу наукових досліджень української періодики НДІ пресознавства ЛННБ ім. В. Стефаника, ст. науковий співробітник, д-р філологічних наук **М. М. Комариця** приурочила свою доповідь 100-річчю ЗУНР і в цьому контексті часопис «Діло» був розглянутий нею як хронопис Листопадового Чину.

Доповідь старшого наукового співробітника НДІ пресознавства ЛННБ ім. В. Стефаника, канд. філологічних наук **О. Р. Дроздовської** також була присвячена річниці ЗУНР. Зокрема, доповідачка повідомила про повітові часописи періоду ЗУНР і розглянула їх як літопис становлення державності.

Професорка Інституту журналістики КНУ імені Т. Шевченка, д-р філологічних наук **А. А. Бойко** порушила тему помісної церкви в Україні. Актуальну проблему вона розглянула під кутом пресознавчого дослідження, джерелом її вивчення стали матеріали преси початку ХХ ст.

Доповідь «Німецько- та франкомовна преса української політичної еміграції про Українську революцію 1917–1918 рр.» виголосила зав. наукового відділу національної бібліографії української преси ЛННБ імені В. Стефаника, канд. філологічних наук **Н. М. Кулеша**. Ця тема знайшла свій подальший розвиток у доповідях зав. відділу зарубіжної україніки НБУВ, д-ра історичних наук, доцента **Т. Д. Антонюк**, наукового співробітника НБУВ, канд. історичних наук **О. І. Дзиги** та наукових співробітників відділу пресознавства НБУВ **О. С. Залізнюк** і **Л. А. Біліменко**.

Не залишилася поза увагою присутніх доповідь заступника директора з наукової роботи Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» **Г. О. Гуцол** «Формування національного газетного фонду як єдиного ресурсу періодики України: поліаспектний аналіз». Доповідачка торкнулася надзвичайно болючого питання – створення зведеного каталогу вітчизняної періодики, координації зусиль різних наукових установ України задля досягнення цієї амбітної мети. Нині Книжкова палата співпрацює з компанією «Архівні інформаційні системи», ведеться робота з оцифрування колекції українських газет 1917–1925 рр. з її фондів.

Значний інтерес в учасників семінару викликала доповідь провідного наукового співробітника Інституту історії НАН України, д-ра історичних наук **Г. Я. Рудого**, який також відзначив як істотний недолік – відсутність координації і тісної співпраці у роботі над створенням репертуару періодики. Він запропонував створити спеціальну раду з пресознавства, котра б регулювала усі основні напрями роботи наукових бібліотек у справі створення науково-інформаційних ресурсів періодики і національного бібліографічного репертуару періодичних видань.

Активну участь у роботі семінару взяли співробітники Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Мол. науковий співробітник фонду юдаїки Інституту рукопису НБУВ **О. Ю. Горшихіна** поінформувала присутніх про російсько-єврейські періодичні видання 1918 р. з колекції «Періодика», котрі зберігаються у фонді

підрозділу. Зав. відділу формування і використання газетних фондів **Н. М. Носкіна**, мол. науковий співробітник відділу пресознавства **С. Дригайло** проаналізували пресу в Українській Державі П. Скоропадського, детально зупинившись на правових, політичних та соціально-економічних аспектах її функціонування. Провідний бібліотекар відділу формування і використання газетних фондів **С. М. Малюк** доповів про організацію фонду, шляхи комплектування газетного відділу Всенародної (Національної) бібліотеки Української Держави у період її становлення (1918–1921 рр.). Предметом розвідки представниці відділу музичних фондів Інституту книгознавства, мол. наукового співробітника **С. А. Літвінової** став журнал «Музыкальная жизнь», який ще з радянських часів слугує джерелом інформації про музичне життя, зокрема й в Україні. Мол. науковий співробітник **І. М. Швець** і науковий співробітник **О. С. Залізнюк** поділилися з присутніми інформацією про інтерактивне електронне видання «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського на сторінках газет (1918–2018) у системі науково-інформаційних ресурсів НБУВ».

Під час семінару функціонувала виставка, де були представлені каталоги, бібліографічні покажчики газет, підготовлені фахівцями ВП НБУВ: серія каталогів «Газети України ... у фондах НБУВ», що охоплюють майже 140 років (1822–1960), «Київські газети 1838–1940 рр. у фондах НБУВ» та «Київські газети 1941–1991 рр. у фондах НБУВ», «Симон Петлюра на сторінках українських газет 1917–1920 років: матеріали до бібліографії», «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського на сторінках газет (1918–2008)», «Неформальна преса в Україні (1988–1991)», «Видання політичних партій, рухів, самодіяльних громадських об'єднань і товариств в Україні (1988–1989 рр.)», «Українські газети 1898–1915 рр., що виходили за межами України (з фондів НБУВ)» тощо.

Семінар пройшов в атмосфері конструктивного обміну думками і пошуку рішень актуальних проблем. За результатами його роботи було висунуто низку пропозицій і рекомендацій:

1. Зважаючи на масштаб проблем, що порушуються на пресознавчому семінарі, реорганізувати його у секцію, яка б працювала у рамках щорічної Міжнародної наукової конференції НБУВ.

2. Розпочати формування єдиної електронної бібліографічної бази даних газет України від заснування першої газети і до сьогодні; активізувати створення цифрових колекцій періодики, яка зберігається у фондах різних установ України, та надання доступу до цього інформаційного ресурсу всім провідним бібліотекам.

3. Підготувати пропозиції щодо створення міжвідомчої ради з пресознавства, котра сприятиме координації основних напрямів роботи вітчизняних бібліотек у справі створення науково-інформаційних ресурсів періодики і національного бібліографічного репертуару періодичних видань і надавала науково-методичну допомогу у цій справі.

Ольга Вакульчук,
канд. іст. наук, зав. відділу НБУВ